

Onbekend maakt onbemind

Project over burgerschap en Holocaust brengt leerlingen samen

Afgelopen najaar heeft de onderwijscommissie van de Stichting Loods24/Joods kindermemoriaal een start gemaakt met het nieuwe project *Over (je) schaduw heen*. Doel van het project is om leerlingen met verschillende denominaties gezamenlijk te laten werken aan een project over een zwarte bladzijde uit onze geschiedenis.

Gerry Faber is docent geschiedenis aan het Dalton Lyceum Barendrecht en lid van de onderwijscommissie van de Stichting Loods 24 en Joods Kindermemoriaal. Ze verricht momenteel onderzoek op het thema kapo's in concentratiekampen.

In de Nederlandse taal staat het gezegde 'over je schaduw heen (stappen)' voor het feit dat je meer doet dan van je verwacht zou worden. In onze huidige samenleving lijken groepen zich meer en meer terug te trekken in de eigen vertrouwde omgeving. Onbekend maakt onbemind. Een project waar verschillende typen scholen samenwerken, is een mooie manier om hokjes denken te doorbreken. *Over (je) schaduw heen* voorziet hierin. Naast het kennismaken met leeftijdgenoten met een andere levenswijze maken leerlingen ook kennis met een zwarte bladzijde uit de geschiedenis: Kamp Vught. Uit Rotterdam zijn tijdens de oorlog 686 Joodse kinderen naar de vernietigingskampen in het oosten gevoerd. Enkel van deze kinderen hebben deze reis ook via Kamp Vught gemaakt. Het project past in dat opzicht goed in het curriculum van vwo 3 dat in het teken staat van de Tweede Wereldoorlog.

Drie scholen

Voor dit project werkten dit schooljaar vwo 3-leerlingen van de volgende scholen met elkaar samen: het Avicenna College (islamitisch), het Wartburg College Guido de Brès (reformatorisch) en het Dalton Lyceum Barendrecht (openbaar). Iedere docent verdeelde de leerlingen van zijn klas

in tweetallen. Deze tweetallen werden vervolgens gekoppeld aan een tweetal van een andere school. Gedurende het project ontmoetten de leerlingen elkaar drie keer: bij de kick-off, de excursie en de eindpresentatie. Elk van deze ontmoetingen vond op een andere school plaats zodat de leerlingen ook elkaars leeromgeving leerden kennen. Toen ik een week van tevoren met mijn leerlingen startte om ze voor te bereiden op het project werd me pijnlijk duidelijk hoe noodzakelijk dit project is. Ik vertelde mijn leerlingen dat ze na de excursie met het andere tweetal hun eindpresentatie moesten gaan voorbereiden. Een van mijn leerlingen vroeg mij vervolgens hoe ze dan in contact moesten blijven. Mogen gelovige leerlingen dan wel op internet en hebben deze leerlingen een smartphone?

Korte presentatie

Bij de kick-off op het Dalton Lyceum ontmoetten de leerlingen elkaar voor de eerste keer. Er werd een kennismakingsspel gedaan (speed-date). Vervolgens gingen de leerlingen met hun eerste opdracht aan de slag. In een half uur moesten ze als viertal een korte presentatie voorbereiden over relaties. Zouden je ouders bezwaar hebben als je thuiskomt met iemand van een ander geloof? Hoe verloopt een huwelijks- of begrafenisceremonie in hun cultuur? Leid je een dubbelleven? De presentaties werden in klassenverband (zes viertallen met combinaties van de verschillende scholen) gepresenteerd. Deze eerste opdracht diende puur ter kennismaking en om elkaars achtergronden een beetje te leren kennen. Leerlingen bleven voor de excursie en de eindopdracht in dezelfde viertallen werkzaam. Een week na de kick-off vond de excursie naar Kamp Vught plaats. In drie gemengde groepen kregen de leerlingen een rondleiding over het terrein. Ze zagen een replica van een barak, het kindermemoriaal, het crematorium en ze aanschouwden de cel waar het bunkerdrama zich heeft afgespeeld. De groepjes concentreerden zich tegelijk op het voorbereiden van hun eigen onderzoek naar zes deelonderwerpen: kinderen in

Slotpresentatie op het Avicenna College. Foto: Stefan Kras.

Kamp Vught, de vrouwen, de verzetsstrijders, de SS-leiding, het Philips-commando en de bewoners van de gemeente Vught. Bij elk deelonderwerp waren voor de leerlingen leidende vragen opgesteld om ze houvast te geven.

Na afloop van het bezoek aan Kamp Vught kregen de leerlingen op het Wartburg College tijd om in hun viertal een start te maken met de werkzaamheden aan hun eindpresentatie. Achter de computer maakten de leerlingen de eerste stappen in taakverdeling, opzet van de presentatie en de zoektocht naar verdere informatie. Na afloop van deze werksessie kwamen de leerlingen in de aula van het Wartburg bijeen om met een dankgebed afscheid van elkaar te nemen, zoals op deze school gebruikelijk is.

Na de kerstvakantie werden de eindpresentaties op het Avicenna College gehouden. Gedurende de tussenliggende periode hielden de leerlingen contact met elkaar om de presentaties tot in de puntjes voor te bereiden. Voordat er gestart werd met de slotpresentaties, reciteerde een leerling van Avicenna een stukje uit de Koran. De viertallen presenteerden in drie lokalen de resultaten van hun onderzoek. Een dergelijke presentatie doen voor een klas is voor een leerling uit het

derde leerjaar al een prestatie op zich, laat staan met een publiek van minder bekende leerlingen, vertegenwoordigende directeuren en belangstellenden. Alle leerlingen hielden zich goed staande. In elke klas beoordeelden twee docenten de presentaties met een rubric.

Moeilijke thema's in de les

Het *Over (je) schaduw heen*-project heeft een tweeledig doel: onderwijs over de Holocaust, maar ook leerlingen kennis laten maken met leeftijdgenoten met een andere levensovertuiging. Een korte evaluatie leert dat het project in deze opzet is geslaagd. Leerlingen geven in een eerste reactie aan dat ze het bijzonder vonden om Kamp Vught te bezoeken. Ze ervoeren het als waardevol om een beeld te krijgen bij dit deel uit de Nederlandse geschiedenis. De stof uit de les heeft meer betekenis gekregen. Ook de kennismaking met 'andere' leerlingen vonden ze bijzonder. Toegegeven, er zijn geen vriendschappen voor het leven gesloten, maar er is wel een eerste stap gezet om de 'ander' een gezicht en een stem te geven. Daarmee is de ander niet langer onbekend en hopelijk ook niet langer onbemind.

Meer informatie is te vinden op www.loods24rotterdam.nl. ■

De leerlingen van de drie scholen bezoeken gezamenlijk kamp Vught. Foto: Gerry Faber.
Links: Leerlingen geven hun gezamenlijke slotpresentatie. Foto: Stefan Kras.
Onder: Op het Wartburg College bereiden de leerlingen van de drie scholen hun slotpresentaties voor.

